

aquestes motivacions: a les corts que es convocaren aquell any per reunir l'exèrcit i finançar l'expedició, sobretot es parlava del botí, de les terres que obtindrien els magnats feudals i eclesiàstics en proporció als cavallers que hi aportarien. Les ciutats hi contribuïren amb les naus, un estol de més de 150 embarcacions de guerra i de transport que partiren principalment de Salou en direcció a l'illa de Mayurqa.

Després dels primers enfrontaments a Santa Ponça, on quedà clara la superioritat militar de la cavalleria feudal, el 12 de setembre del 1229 tingué lloc la batalla decisiva a Portopí. La lluita fou molt dura, però es decantà a favor de Jaume I. L'endemà començava el setge a la ciutat, que acabà el 31 de desembre amb l'assalt per part dels invasors. Molts dels habitants pogueren fugir, de moment, de la ciutat, però els qui hi restaren foren massacrats sense pietat. Durant dies les tropes feudals es dedicaren a saquejar i exterminar els supervivents amagats. Van haver de traure de la ciutat milers de cadàvers, pel risc

de malalties, i els amuntegaren fora de les muralles per cremar-los. El destí dels musulmans de Mallorca ja era dictat: morts o esclavitzats, deixaren de formar una comunitat organitzada i reproduïble, de manera que ben aviat els únics mallorquins foren els colons catalans –pagesos i aventurers– que anaven assentant-se a les terres donades a la noblesa. Un nou ordre polític i una nova societat, la feudal –la de senyors i camperols–, hi substituïa el món andalusí.

Després, València. L'èxit obtingut a Mallorca va permetre de reprendre la idea de conquerir València. Des del 1229 els senyors aragonesos havien recomençat les incursions a les terres islàmiques. El 1232 una plaça destacada com Morella havia caigut a les mans del magnat Balasc d'Alagó. Jaume I s'afanyà a posar-se al capdavant de la nova conquesta: convocà corts a Montsó el 1232 i obtingué del papa el privilegi de croada, equiparable a les de Terra Santa. Amb tropes aragoneses, el rei prengué Borriana el 1233 i, amb la caiguda d'aquest lloc estratègic, anaren retent-se tots els castells del nord. Després de diverses incursions de pillatge a la recerca de botí i de captius que arribaren fins al Xúquer, les forces de Jaume I ocuparen un lloc fort en plena horta de València, el castell del Puig, i aconseguiren de defensar-lo el 1237, contra la darrera ofensiva de Zayyan, l'emir de València. Fou l'anomenada batalla del Puig, l'únic gran enfrontament en camp obert, en què tornava a de-

mostrar-se la temible superioritat dels cavallers feudals enfront de les tropes indígenes.

Tot seguit, es posà el setge a la ciutat de València. Amb unes tropes més nombroses, aportades ja per totes les seues terres, Jaume I pogué emprendre la conquesta de Balansiya. A diferència de Mayurqa, la ciutat acabà retent-se la vigília de Sant Miquel del 1238, quan els defensors hissaren el penó de les quatre barres. L'episodi, narrat emotivament a la crònica, és ben conegut. Com també la columna de milers de musulmans deportats que abandonaren la ciutat, sota la protecció de Jaume I. Malgrat les noves treves, que havien fixat la frontera al riu Xúquer, va ser qüestió de temps que tot el regne acabara essent conquerit, des de Morella fins a Biar; més enllà quedaven les terres de Múrcia. La resistència andalusina, però, encara es prolongà, amb la revolta general del 1247 i els reductes que al-Azraq pogué conservar a les muntanyes del sud. Malgrat tot, la realitat de la conquesta i de la colonització cristianes, sobretot catalana, fou irreversible. Hi sobrevisqué una societat islàmica –els “moros del regne–, però minoritzada, expropiada i sotmesa a una dominació colonial. El nou ordre feudal, el dels senyors i els llauradors, el de les ciutats mercantils, anà bastint-se ja en el regnat de Jaume I, el “bon rei En Jaume” dels cristians, el “tirà de Barcelona” segons els musulmans; en qualsevol cas, el Conqueridor del regne.

Pau Viciano

La fi del somni occità

Amb el tractat signat a Corbeil el 1258 entre els representants de Jaume I i de Lluís IX de França s'acabaven les reivindicacions dels comtes de Barcelona sobre els somiats territoris occitans del nord dels Pirineus. El rei de França renunciava als drets que podia tenir sobre els comtats catalans com a hereu de Carlemany, cosa que equivalia a reconèixer formalment la independència de Catalunya. En canvi d'aquesta concessió més aviat retòrica, Jaume I renunciava a drets més concrets, però que les circumstàncies adverses –la pressió de França i la mort dels comtes de Provença i de Tolosa– impedièn de fer efectius. Aquesta renúncia li fou retreta agraument pels trobadors occitans, que l'acusaren de ser valent davant els musulmans mal armats però covard davant els cavallers francesos.